

## KNO - HEELKUNDE VAN OPA OP KLEINZOO

In het oprichtingsjaar van de KNO-Vereniging, 1893, worden 23 artsen lid. Het merendeel bestaat uit oorartsen, doch er bevinden zich ook enkele oor-/oogartsen en internisten/laryngologen onder het gezelschap.

Eén van hen, naar verluidt de eerste arts in Nederland *'uitsluitend voor Keel-, Neus- en Oorziekten'*, is de toen 47-jarige Dr. Joannes Georgius Jacobus van Oppenraay. Na een opleiding in Wenen vestigt hij zich in het centrum van 's-Gravenhage in een pand tegenover de *Groote Kerk*.

Onze voorvaders werkten wel flink door, zoals blijkt uit een van hem afkomstig kaartje met een spreekuurwijziging: een zesdaagse werkweek en op zondagochtend om 9.00 uur nog spreekuur voor de 'onvermogenen'.

Hoewel hij in Den Haag woonachtig was, zat een frisse, winderige strandwandeling in Scheveningen zonder semafoon of GSM voor dokter van Oppenraay er natuurlijk niet vaak in, afgezien van het feit of er wel een koetsje beschikbaar was om hem naar de haven te vervoeren. De boulevard werd pas aangelegd in 1896. Vanaf 1864 reed de paardentram van de Kneuterdijk naar het Kuhrhaus. Deze stopte 'op verzoek' en kostte de gefortuneerde reiziger 50 cent, maar voor dat kapitale bedrag zat deze dan ook 1<sup>e</sup> klas. Auto's waren er ook niet veel en bij een gemiddeld gezinsinkomen van f 40 (€ 18) per maand en een huurwoning van f 8 (€ 3,60) per maand, zat de aanschaf van een zuinige auto (1:22) voor ongeveer f 2300 (€ 1044) er ook niet snel in. In 1883 werd in Amsterdam de wereldtentoonstelling gehouden en daar was voor het eerst voor het publiek de telefoon te bewonderen en te horen. Het duurde nog vele jaren voor een redelijk telefoonnet was gerealiseerd, waarmee men de dokter kon bereiken.

De gezondheidszorg speelde zich voornamelijk af in de Gemeentelijke Ziekenhuizen, maar Den Haag kende ook een aantal particuliere poliklinieken waar dokters en specialisten spreekuur hielden. Verder was er natuurlijk de praktijk-aan-huis, vaak

sfeervol ingericht en behalve met de medische instrumenten op het fraai bewerkte houten kastje, voorzien van een onderzoeksbank en een notenhouten bureau. De muren waren meestal opgesierd met portretten van familieleden. In een oud herenhuis aan de Zuidwal was van 1823 tot 1865 het gelijknamige ziekenhuis gevestigd. Operaties vonden meestal plaats 'op zaal', want er was geen aparte operatiekamer. De patiënten keken vanaf hun bedden toe en konden zich vast voorbereiden op hun beurt. Van de service aan bed moest men zich ook niet veel voorstellen: het eten was slecht en de 'verzorging' geschiedde door ruwe, ongeschoolde en slecht betaalde 'oppassers en oppasseressen' die vaak goed wisten waar de alcoholvoorraad bewaard

werd. Pas in 1892 werden ze geleidelijk vervangen door verpleegsters (uitsluitend vrouwen!) met een beroepsopleiding. In 1865 vond er nieuwbouw plaats op dezelfde plek en na de opening van Ziekenhuis Leyenburg in 1972 is het gebouw aan de Zuidwal afgebroken.

J.G.J. van Oppenraay is helaas maar één jaar lid

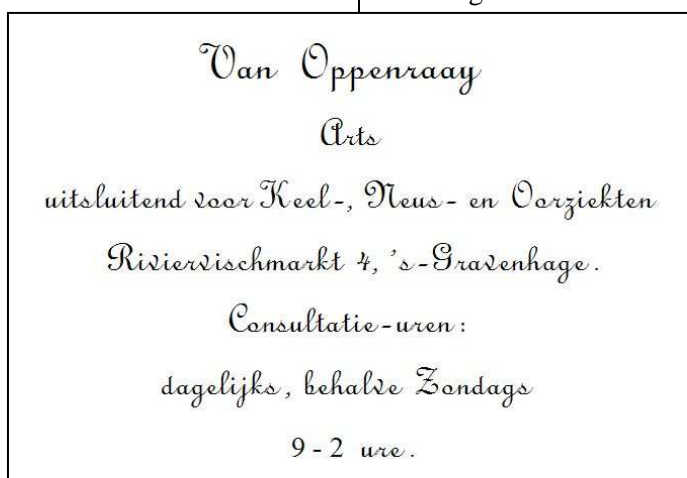
van de Vereniging geweest, want hij overlijdt plotseling in 1894 aan de gevolgen van een geperforeerde appendicitis. Zijn weduwe blijft achter met drie kinderen. Zijn 6-jarige en enige zoon heeft zijn vader nauwelijks gekend en wordt op latere leeftijd bankdirecteur. De medische belangstelling vervaagt en het proefschrift (uit Wenen/Politzer?) van zijn vader is helaas niet bewaard gebleven.

Zijn kleinzoon neemt het KNO-vaandel wél over: dr. George J.M. van Oppenraaij, die door Jongkees (UvA) is opgeleid en 68 jaar later Lid is geworden in 1961. Hij heeft 29 jaar praktijk uitgeoefend in Bergen op Zoom en is thans Rustend Lid. G.J.M. van Oppenraaij is in 1961 bij Jongkees gepromoveerd op het onderwerp: 'Tumoren van het middenoor.'

Dr. J.G.J. van Oppenraay (1846 - 1894)  
Dr. G.J.M. van Oppenraaij (1926 - 2001)

*R.M. Backus, KNO-arts (1999)*

[www.roelfbackus.nl](http://www.roelfbackus.nl)



M.

De Heer van Oppenraay heeft de eer U te berichten, dat voortaan de spreekuren niet meer zullen zijn van 9-12 en van 2-4, maar van 9-2 ure.

Als vroeger zullen alleen de uren van 9-12 voor gepointeerde consultatiën en operatieve behandeling bestemd zijn.

Ondermogenden worden verwacht voor het eerste onderzakk des Zondags ten 9 ure.

Datum Postmerk. 1887

Heden overleed onverwachts, na voorzien te zijn van de HH. Sacramenten der Stervenden, tot diepe droefheid van mij en mijne Kinderen, mijn geliefde Echtgenoot de WelEdelZeer Geleerde Heer,

Dr. J. G. J. VAN OPPENRAAY,  
in den ouderdom van 48 jaren.

J. L. L. M. VAN OPPENRAAY,  
MEIJER.

's Gravenhage, 11 October 1894.



Riviermarkt № 4 's-Gravenhage